

UDÁLOST MĚSÍCE

POKLADY PODZEMÍ

Deset let archeologických objevů v Pojizeří mapuje výstava v Muzeu Českého ráje v Turnově – Poklady podzemí. Návštěvníci si mohou prohlédnout pražské groše z Vysokého nad Jizerou nebo mince nalezené v Rostokách u Jilemnice, dále unikátní soubor kovových předmětů Keltů a Germánů z Čertovy ruky. Nechybí ani prezentace nečekaného objevu v Jilemnici – gotického kostela sv. Alžběty. Výstava potrvá do 31. března 2019.

Jedním z vystavených artefaktů je „Vysocký poklad“. Jeho nález popsal Jan Prostředník, archeolog turnovského muzea, takto: „V pátek 10. srpna oznámil a následně i předal do Muzea Českého ráje v Turnově poctivý nálezcce soubor 159 pražských grošů a zlomky keramické nádoby, které týž den v dopoledních hodinách objevil v lese na Kamenci mezi Jabloncem nad Jizerou a Vysokým nad Jizerou. Mince a zlomky keramiky se nacházely ve svahu v úrovni lesní hrabanky a zasahovaly asi 30 cm pod stávající povrch. Následně provedli archeologové z turnovského muzea v místě nálezu záchranný výzkum, který byl doplněn o průzkum za pomoci detektoru kovů.“

Mince původní majitel uschoval do keramické nádoby a zasypal je zeminou. Archeologický tým turnovského muzea následně objevil ještě zlomky z hrdla nádoby ve výduti ve svahu pod jamkou, kde byla nádoba s mincemi ukryta. K odkrytí „pokladu“ napomohla zřejmě erozní činnost. Mince byly rozptýleny po svahu v délce téměř půl metru. Eroze byla patrná také

na zlomcích keramické mísy, pouze střepy na dně jámy si zachovaly původní nepoškozený povrch. Archeologové našli na místě nálezu ještě jednu minci. Celkem se tedy jedná o nález 41 grošů Václava II. a 119 grošů Jana Lucemburského. Podle odborníků mince zřejmě nebyly dlouho v oběhu, protože řada z nich má zachovaný i mincovní lesk. Do země byly uschovány kolem roku 1330. Nedaleko od místa nálezu vedla důležitá obchodní stezka, která dále pokračovala kolem Růženčiny zahrádky a pramenů Labe do Slezska. Všechny nalezené mince byly předány k základní konzervaci restaurátorům ze SUPŠŠ a VOŠ v Turnově a o jejich odborné posouzení se pak postarali numismatici z Národního muzea. Rukama restaurátorů prošla i keramická nádoba. Groše jsou podle platné legislativy majetkem Libereckého kraje a nálezcce, který si přál zůstat v utajení, byl odměněn. ←

Text: Květa Šírová

Foto: Bohumil Jakobů

NA KRAJI

PRVNÍ OBČÁNCI ROKU 2019 LIBERECKÉHO KRAJE

První dítě v Libereckém kraji se na Nový rok narodilo v České Lípě. Malá Nina přišla na svět v 1.42 hod. Vážila 1850 gramů a měřila 41 cm. Ona i její maminka Veronika z nedaleké obce Slunečná na Novoborsku jsou zdravé a v pořádku. První chlapeček roku 2019 v Libereckém kraji se narodil až v 4.19 hod. v Jilemnici. Jmenuje se Jakub a spolu s maminkou Kateřinou z Jablonce nad Jizerou se těší dobrému zdraví. Oběma dětem popřál hejtnan Libereckého kraje

Prvním miminkem letošního roku narozeným v Libereckém kraji je holčička Nina.

Prvním chlapečkem letošního roku narozeným v Libereckém kraji je Jakub.

Martin Půta a daroval jim pamětní zlatý dukát s rytým věnováním. Maminkám předal tradičně dárkový šek na 5000 korun a květiny. Mezi gratulanty byl také Ondřej Kout, zástupce hrádeckého výrobce hygienických potřeb Drylock, v dárkovém balení předal oběma maminkám zásobu plenek na celý rok, tedy v symbolickém počtu 2019 kusů.

PŘIHLASTE SVOU NEMOVITOST DO SOUTĚŽE PAMÁTKA ROKU LK

Liberecký kraj vyhláší již 4. ročník soutěže Památka roku Libereckého kraje, jejímž záměrem je poukázat na ojedinělé historické stavby v našem regionu. Na území Libereckého kraje se nachází 2248 nemovitých kulturních památek, z nichž je celkem

39 na Seznamu ohrožených nemovitých kulturních památek. Podmínkou účasti v soutěži je dokončení obnovy nemovité kulturní památky v kalendářním roce, za nějž je cena udělována, a zároveň musí být dodržen minimální vlastní podíl vlastníka na realizované obnově ve výši 50 000 Kč, přičemž památka může být opravena na etapy, avšak minimální vlastní podíl musí být pro daný kalendářní rok ve výši 50 000 Kč dodržen.

Příjem elektronických přihlášek je předpokládán od 1. února 2019 do 30. dubna 2019. Na vítězné památce bude umístěna pamětní deska a vlastník objektu obdrží 50 000 Kč. Zasláné přihlášky zhodnotí šestičlenná odborná komise, která bude posuzovat jak kvalitu projektu obnovy a jeho citlivost vůči kulturní památce, tak i provedení obnovy.

POSÍLENÍ SPOJŮ PRO MILOVNÍKY ZIMNÍCH SPORTŮ

V aktuální zimní sezóně mohou cestující využívat vlaky linek L1 z Liberce do Harrachova a také do Polska, kde je až do března rozšířena nabídka sezónních spojů. Vlaky linek L6, L61 a L62 z Liberce ve směru do Frýdlantského výběžku vám usnadní dostupnost Oldřichovského sedla, Hejnic nebo Jindřichovic pod Smrkem. Nelze opomenout spojení z Turnova do Tanvaldu, kde však cestující musí u vybraných spojů počítat s přestupem v Železném Brodě. Pozadu nezůstává ani síť autobusových linek. Mezi nejvýznamnější patří SKIBUS – linka 145 z Liberce do Bedřichova a Hrabětic, 650 z Frýdlantu na Smědavu, 947 z Jilemnice do Horních Míseček nebo 949 z Jilemnice do Vrchlabí. Informace nejen o těchto, ale i mnoha dalších zimních spojkách do Jizerských hor a západních Krkonoš najdete na webových stránkách organizátora dopravy v kraji na www.iidol.cz v sekci sezónní linky nebo na Facebooku [@idollk](https://www.facebook.com/idollk).

JIZERSKÁ 50 STARTUJE DRUHÝ ÚNOROVÝ VÍKEND

Již 52. ročník nejslavnějšího běžeckého závodu České republiky Jizerská padesátka se poběží o víkendu 8.–10. února. Tradiční sportovní událost i v letošním roce podpoří Liberecký kraj jako jednu z patnácti nejvýznamnějších sportovních a společenských akcí v kraji. Hlavní závod ČEZ Jizerská padesátka startuje v neděli 10. února v 9 hodin. Více informací o dalších závodech a doprovodném programu najdete na www.jiz50.cz. ←

KRAJŠTÍ ZASTUPITELÉ K VĚCI

Jaký poklad byste chtěli najít?

JAROMÍR DVOŘÁK (SLK)

Nikdy jsem na poklady moc nevěřil a myslím si, že tím největším pokladem jsou lidé, kteří mě obklopují. Jednoduše jsem měl štěstí na rodiče, bráchu, manželku, děti, ... Mnozí už bohužel nejsou, ale věřím, že „poklady“ v podobě pozitivně smýšlejících lidí ještě potkám.

ROBERT GAMBA (ANO 2011)

Už jsem našel. Mám hodnou a hezkou ženu, zdravé tři samostatné děti, stejný počet vnoučat, tři skvělé „skorosnacky“, dobrou práci a zdraví mi taky slouží. Tak co si víc mohu přát?

JAROMÍR BAXA (ZPLK)

Co potřebuji, to mám, a co nemám, to nepotřebuji.

DAN RAMZER (ODS)

Poklad, který vykoupí lidskou hloupost a malost.

PAVEL SVOBODA (ČSSD)

Pokladem, který by mne nejvíc potěšil, by bylo pevné zdraví pro sebe a mé blízké. Zdraví je v životě to nejdůležitější. Za žádné peníze si je nekoupíte.

RADOVAN VÍCH (SPD-SPO)

Na našem území by to byl nález pražských grošů z doby vlády králů Václava II. a Jana Lucemburského. V zahraničí potom při mořském hlubinném potápění jsou možnosti mnohem větší.

JAN DVOŘÁK (KSČM)

Ano, chtěl, už jen pro pocit z objevení něčeho vzácného a skrytého. Vážím si všech, kteří nálezy pokladů nahlásí a k takovýmto objevitelům by se měl stát chovat mnohem vstřícněji. ←

Další názory zastupitelů si můžete přečíst na liberecky-kraj.kraj-lbc.cz/zastupitelstvo

1 | Jan Prostředník při práci s historickými artefakty.

Foto: Bohumil Jakoubě.

2 | Práce archeologa obnází i výzkum v terénu.

Foto: archiv Jana Prostředníka.

OSOBNOST KRAJE

JAN PROSTŘEDNÍK

Archeolog, zástupce ředitelky a vedoucí pracovník Muzea Českého ráje v Turnově. Kurátor archeologických sbírkových fondů i nalezených „pokladů“. Stál u mnoha projektů objevování historie, věnuje se přípravě publikací a výstav, jako je například představení vysockého pokladu.

Jste archeolog, v čem přesně spočívá vaše práce? Pohybujete se i v terénu?

Práce archeologa primárně nespočívá v provádění archeologických výzkumů, ale naopak ve snaze jím předcházet, resp. předcházet poškozování historických terénů, které obsahují movité archeologické nálezy. Proto se snažíme na archeologických lokalitách omezovat pokud možno na minimum rozsah výkopových prací pro potřeby staveb. Pokud není zbytí, jsme nuceni přistoupit k vlastnímu archeologickému výzkumu, v lepším případě v předstihu před stavbou, v tom horším v součinnosti s ní. K terénnímu výzkumu je třeba přistupovat zodpovědně, protože tím, že prozkoumáme konkrétní nálezovou situaci, tak ji také jednou pro vždy zničíme. Proto je třeba získat z kontextu, v jakém jsou archeologické nálezy deponovány, maximum informací. Spolupracujeme proto s odborníky ze širokého spektra přírodních věd. Po práci v terénu nastává fáze analytická a laboratorní, kdy jsou analyzovány jednotlivé předměty (artefakty a ekofakty), jsou laboratorně ošetřovány, konzervovány a případně i restaurovány. Poslední fází archeologického výzkumu je vyhotovení komplexní nálezové zprávy (a dále samozřejmě zpřístupnění výsledků veřejnosti laické i odborné).

Co je v dnešní době vlastně „poklad“?

Názor na poklad se samozřejmě v rámci malých i velkých dějin lišil. Pokladem může být cokoliv v dané chvíli cenného: pro trosečníka krabička zápalek, pro vojáka na frontě II. světové války ampule penicilinu. Ale máme-li se bavit o pokladu pohledem

archeologa, tak ten jej označí za soubor předmětů, který kdosi ukryl a již nevyzvedl. Archeologové proto spíše než poklad užívají označení depot. Za poklad můžeme bezesporu označit ten aktuálně popisovaný, tedy soubor stříbrných mincí – pražských grošů Václava II. a Jana Lucemburského –, které byly v srpnu loňského roku náhodně nalezeny nedaleko horní stanice lyžařského vleku Kamenec nad Jabloncem nad Jizerou. Na území naší republiky je evidováno více než 900 takovýchto depotů/pokladů a tento „vysocký“ k nim rozhodně patří.

Turnovské muzeum je v objevování „depotů“ velmi úspěšné. Jaké vzácnosti jste, kromě vysockého podkladu, našli?

Začnu od konce...co je poklad pro jednoho, nemusí být nutně pokladem pro jiného... Archeolog se může radovat kupříkladu z výplně odpadní jímky, která se bez ohledu na nevábný obsah může stát učiněným pokladem. Ale Vy se pochopitelně ptáte na „vzácnosti“ obecné. Máme skutečně unikátní kolekci kovových předmětů z pro mě nejkrásnější archeologické lokality – ze skalního bradla Čertova ruka v hruboskalském skalním městě. Při systematickém archeologickém výzkumu jsme odsud získali soubor luxusních artefaktů z doby stěhování národů s proveniencí z celé soudobé Evropy. Za další „vzácnost“ lze pokládat i další poklad mincí z Roztok u Jilemnice, z pohledu archeologa poměrně mladý, ale o to zajímavější.

Když někdo najde „poklad“, co by měl udělat a náleží mu nějaká odměna?

Naprosto ideální je nehrát si na „Indianu Jonese“ a nesnažit se takový předmět či soubor předmětů ze země vykopat sám. Nejlepším řešením je se okamžitě ozvat příslušnému archeologickému pracovišti. A věřte mi, neznám žádného archeologa, který by se urychleně na místo nálezu nepřijel podívat

a nezajistil všechny náležitosti s objevem „pokladu“ spojené (archeologický výzkum *in situ*, dokumentaci, vyzvednutí, konzervaci atd.). Nálezci pochopitelně náleží odměna, která se vypočítává z kulturně historické hodnoty nálezu, jíž určí znalec ve znaleckém posudku. Podle platné legislativy má nálezce nárok na odměnu ve výši 10 % z kulturně-historické hodnoty, ale vlastník „pokladu“ (v našem případě Liberecký kraj) může tuto částku významně navýšit.

Jaké další překvapení v roce 2019 čeká návštěvníky turnovského muzea?

Turnovské muzeum připravilo na rok 2019 velmi pestrou kolekci akcí a výstav (kompletní přehled na www.muzeum-turnov.cz). Kupříkladu tradiční akce na Dlaskové statku – Masopust, Velikonoce, Posvícení; v muzeu Staročeské řemeslnické trhy, slavnostní otevření horolezecké expozice. Z výstav jen namátkou – výstava k 20. výročí úmrtí významného malíře Jaroslava Klápště (léto), mezinárodní výstavní projekt Keramika Bolesławiec (podzim), ReGenerace 4 – čtvrté pokračování úspěšné řady výstav turnovských šperkařů a hostů (podzim–zima). Ale první výstavní projekt čeká návštěvníky již lednu. Až do konce března si budou moci prohlédnout výsledky práce turnovských archeologů za uplynulé desetiletí. Vedle asi největších „taháků“, kterými jsou poklad pražských grošů z Vysokého nad Jizerou i druhý mincovní depot z Roztok u Jilemnice, uvidí návštěvníci unikátní soubor kovových předmětů Keltů a Germánů z Čertovy ruky. A pochopitelně nemůže chybět ani prezentace nečekaného objevu v Jilemnici – gotického kostela sv. Alžběty, za který jsme byli Národním památkovým ústavem v roce 2017 navrženi na cenu Patrimonium pro futuro.

Autorka rozhovoru: Květa Šírová

1

KRAJEM

ČESKÝ GRANÁT

Je rudý jako krev, plný tajemství, vášně a magických účinků. Mezi ostatními granáty, těženými v mnoha lokalitách na světě, má stejně unikátní postavení jako kolumbijský smaragd mezi smaragdy nebo barmský rubín mezi rubíny.

Český granát, neboli pyrop, je minerál ze skupiny granátů. Složením je to hořčatohlinitý křemičitan s příměsí chromu, díky němuž má ohnivě červenou barvu, která ho odlišuje od pyropů těžených ve světě. V drahokamové kvalitě se těží pouze na českých nalezištích. Proto jsou ohnivě červené pyropy z Čech označovány názvem český granát. Pyropy vznikly v matečné hornině za obrovských teplot a tlaků v hlubinách pod zemskou kůrou a sopečná činnost je vynesla na povrch, kde se vlivem eroze ukládaly do tzv. pyroponosných štěrků.

Známa naleziště pyropů se nacházejí v Českém středohoří, kde se těží dodnes. Z dochovaných záznamů se granáty nejprve sbíraly na polích a rýžovaly z nánosů potoků. Později se začaly těžit ze svahových štěrků. Až po roce 1959 se přistoupilo k tzv. blokovému způsobu dobývání. V současné době má práva na těžbu českých granátů u Podsedic Granát, družstvo umělecké výroby, Turnov, kde pro svoji potřebu surové české granáty těží. Na pronajatých polích se systematicky vybírají vrstvy pyroponosných štěrků a vytěžený materiál se zpracovává v úpravně. Zde se pomocí síťových třídících a bubnové pračky

čistí a třídí. Na konci celého procesu zůstane v sazečkách tzv. koncentrát – štěrk s vysokým podílem českých granátů. Zkušení brusiči družstva Granát Turnov jim dají tvar a vdechnou jiskru. Zlatníci zasadí do zlata a stříbra.

Každý šperk je opuncován výrobní značkou s písmenem G a nese certifikát, že je osázen českými granáty z nalezišť v ČR. Granát, družstvo umělecké výroby, Turnov, je největší světový výrobce zlatých a stříbrných šperků s českým granátem. Vzniklo sjednocením menších zlatnických firem v roce 1953. Držení ochranné známky a označení původu „český granát“ a „český granátový šperk“ a registrace u puncovního úřadu jsou nejvyšší garancí pravosti užívaných drahých kovů a kamenů.

Společnost vlastní síť sedmi maloobchodních prodejen, v tuzemsku i v zahraničí má množství velkoobchodních partnerů. Také spolupracuje s mnoha státními institucemi na návrhu a výrobě reprezentativních státních darů, protože šperk s českým granátem je vnímán jako symbol České republiky. Obdrželi jej již panovníci, hlavy států a významné osobnosti. Pro zahraniční turisty je to oblíbený a výjimečný dar. Na náměstí Českého ráje v Turnově je v zákaznickém centru otevřená expozice o výrobě a historii družstva umělecké výroby Granát Turnov. Více informací najdete na www.granat.cz. ←

Text: Květa Šírová

- 1 | Podle legendy si Český granát do mečů nechávali zakovat rytíři, aby je ochraňoval. Foto: archiv Granát Turnov.
- 2 | V Galerii Granát na náměstí Českého ráje v Turnově si návštěvníci mohou výrobu šperku vyzkoušet. Foto: P. Matys.
- 3 | Vytěžené kameny se před opracováním musí roztřídit. Foto: archiv Granát Turnov.
- 4 | Zasadování opracovaných českých granátů do kovových šperků. Foto: archiv Granát Turnov.
- 5 | Těžba českého granátu u Podsedic v Českém středohoří. Foto: V. Motyčka.

2

3

4

5

KRAJ. Příloha Libereckého kraje. Vychází 11× ročně.

Vydává Liberecký kraj, U Jezu 642/2a, 461 80 Liberec 2. IČ: 70891508. Ev. č.: MK ČR E 21924. Redakční radu tvoří nominovaní zástupci zastupitelských klubů Zastupitelstva LK a Krajského úřadu LK, předsedkyní je Květa Šírová. Redakce: media@kraj-lbc.cz, tel: +420 485 226 111.

Číslo 2/2019 vyšlo 1. února 2019, uzávěrka byla 15. ledna 2018.

magazin.kraj-lbc.cz www.facebook.com/krajlk